

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni rezidualni mehanizam
za krivične sudove

Predmet br. MICT-14-82-ES

Datum: 4. februar 2026.

Original: engleski

PREDSEDNICA MEHANIZMA

Rešava: sudija Graciela Gatti Santana, predsednica

Sekretar: g. Abubacarr M. Tambaou

Odluka od: 4. februara 2026.

TUŽILAC

protiv

MILANA MARTIĆA

JAVNA REDIGOVANA VERZIJA

**ODLUKA PO MOLBI ZA PREVREMENO PUŠTANJE NA
SLOBODU MILANA MARTIĆA**

g. Milan Martić

1. Ja, Graciela Gatti Santana, predsednica Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (dalje u tekstu: predsednica, odnosno Mehanizam), rešavam po obaveštenju Republike Estonije (dalje u tekstu: Estonija), od 12. maja 2025, kojim obaveštava Mehanizam da će u nadolazećim mesecima g. Milan Martić (dalje u tekstu: Martić) ispuniti uslove da mu se, na osnovu estonskog zakona, razmotri uslovno puštanje iz zatvora (dalje u tekstu: Molba).¹

I. KONTEKST

2. Dana 15. maja 2002, Martić se predao i prebačen je u Pritvorsku jedinicu Ujedinjenih nacija u Hagu, Kraljevina Holandija.²

3. Dana 12. juna 2007, Pretresno veće I Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: MKSJ, odnosno Pretresno veće) proglasilo je Martića krivim, na osnovu člana 7(1) Statut MKSJ, za ubistvo, mučenje, okrutno postupanje, bezobzirno razaranje sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom, uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namenjenim obrazovanju ili religiji, pljačku javne ili privatne imovine i napade na civile kao kršenja zakona i običaja ratovanja, te za progon, ubistvo, zatvaranje, mučenje, nehumana dela, deportaciju i prisilno premeštanje kao zločine protiv čovečnosti i izreklo mu kaznu zatvora u trajanju od 35 godina.³

4. Dana 8. oktobra 2008, Žalbeno veće MKSJ (dalje u tekstu: Žalbeno veće), je, između ostalog, (i) delimično prihvatilo Martićevu žalbu na Prvostepenu presudu; (ii) prihvatilo alternativnu žalbenu osnovu Tužilaštva; i (iii) potvrdilo Martićevu kaznu zatvora u trajanju od 35 godina.⁴

5. Dana 26. juna 2009, Martić je prebačen u Estoniju na izdržavanje ostatka kazne.⁵

6. Dana 7. avgusta 2020, moj prethodnik odbio je Martićevu prvu molbu za prevremeno puštanje na slobodu zbog toga što: (i) Martić tada još nije ispunio uslove za razmatranje molbe za prevremeno puštanje na slobodu pošto još nije bio izdržao dve trećine kazne zatvora u trajanju od

¹ Molba je u spis zavedena na poverljivoj osnovi 27. maja 2025. V. Podnesak sekretara s obaveštenjem koje je dostavila Republika Estonija, 27. maj 2025 (poverljivo).

² *Tužilac protiv Milana Martića*, predmet br. IT-95-11-T, Presuda, 12. jun 2007. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda), par. 522; *Tužilac protiv Milana Martića*, predmet br. IT-95-11-A, Presuda, 8. oktobar 2008. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda), Dodatak A, par. 2.

³ Prvostepena presuda, par. 470-472, 480, 518-519.

⁴ Drugostepena presuda, par. 354-355.

⁵ Odluka u vezi s prevremenim puštanjem na slobodu Milana Martića, 7. avgust 2020. (dalje u tekstu: Odluka od 7. avgusta 2020), str. 1. V. takođe *Tužilac protiv Milana Martića*, predmet br. IT-95-11-ES, Nalog kojim se određuje država u kojoj će Milan Martić izdržavati kaznu zatvora, 18. februar 2009; *Tužilac protiv Milana Martića*, predmet br. IT-95-11-ES, Odluka po zahtevu Milana Martića za preispitivanje naloga kojim se određuje država u kojoj će izdržavati kaznu, 5. mart 2009, par. 6.

35 godina; i (ii) zbog toga što nisu pokazane uverljive humanitarne okolnosti koje bi opravdale promenu ovog zaključka.⁶

II. MOLBA

7. Dana 12. maja 2025, estonske vlasti obavestile su Mehanizam pismenim putem da će Martić, na osnovu estonskog zakona, ispuniti uslove za razmatranje uslovnog puštanja iz zatvora 15. septembra 2025.⁷

8. Dana 21. maja 2025, uputila sam dopis estonskim vlastima s upitom da li imaju prigovor na to da se ukine poverljivi status Molbe i ako imaju, da dostave redigovanu verziju za zavođenje u javni spis.⁸ U istom dopisu, od estonskih vlasti sam tražila da dostave informacije navedene u paragrafima 10(a) do 10(c) Uputstva.⁹ Konkretno, tražila sam sledeće: (i) sve izveštaje i primedbe u vezi s Martićevim vladanjem tokom boravka u zatvoru i opštim uslovima njegovog boravka u zatvoru; (ii) sve psihijatrijske i psihološke ocene njegovog duševnog stanja, uključujući i u vezi sa svim rizicima koje bi puštanje na slobodu moglo da predstavlja, kao i eventualne Martićeve primedbe u vezi sa zločinima za koje je osuđen i o žrtvama tih zločina; i (iii) sve medicinske izveštaje u vezi s njegovim fizičkim stanjem, uključujući i to da li je Martić u stanju da izdržava kaznu u Estoniji.¹⁰

9. Istog dana, od sekretara Mehanizma (dalje u tekstu: sekretar) zatražila sam da zavede Molbu u spis na poverljivoj osnovi. Isto tako, od Službe za podršku i zaštitu svedoka (dalje u tekstu: WISP) sam zatražila da mi dostavi informacije u vezi sa žrtvama zločina za koje je Martić osuđen i koje su svedočile u njegovom predmetu, a od Sekretarijata Mehanizma (dalje u tekstu: Sekretarijat) da stupi u vezu s Tužilaštvom Mehanizma (dalje u tekstu: Tužilaštvo) kako bi se utvrdilo da li postoje udruženja žrtava ili druge grupe u vezi sa zločinima za koje je Martić osuđen i ako postoje, da stupi s njima u kontakt i obavesti ih da mogu da dostave svoje stavove u vezi s potencijalnim prevremenim puštanjem Martića na slobodu.¹¹

10. Dana 23. maja 2025. zatražila sam, u skladu s paragrafom 10(e) Uputstva, izveštaj Tužilaštva u vezi s eventualnom Martićevom saradnjom s tužiocem MKSJ ili s Tužilaštvom i o

⁶ Odluka od 7. avgusta 2020, str. 4.

⁷ Molba, str. 1.

⁸ Dopis predsednice ambasadoru Estonije, 21. maj 2025. (poverljivo) (dalje u tekstu: Dopis Estoniji), str. 1.

⁹ Dopis Estoniji, str. 1-2. V. Uputstvo za rad prilikom rešavanja po molbama za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prevremeno puštanje na slobodu lica koja su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam, MICT/3/Rev.4, 1. jul 2024. (dalje u tekstu: Uputstvo).

¹⁰ Dopis Estoniji, str. 1-2.

¹¹ Interni memorandum predsednice upućen sekretaru, 21. maj 2025. (poverljivo), par. 2-4.

značaju te saradnje, kao i sve druge komentare i informacije relevantne za donošenje odluke po Molbi.¹²

11. Dana 12. juna 2025. sam, u skladu s paragrafom 10(d) Uputstva, naložila Martiću da dostavi podnesak u kojem ukazuje na to gde namerava da živi ukoliko bude prevremeno pušten na slobodu.¹³

12. Dana 19. juna 2025, tužilac mi je dostavio memorandum s komentarima i informacijama u vezi s Molbom.¹⁴

13. Dana 20. juna 2025, primila sam tražene informacije od estonskih vlasti.¹⁵

14. Dana 25. juna 2025, Martić je dostavio poverljivi odgovor na nalog za dostavljanje podnesaka u kojem, između ostalog, ukazuje na to da namerava da: (i) živi u [REDIGOVANO], Republika Srbija (dalje u tekstu: Srbija) ukoliko bude prevremeno pušten na slobodu; i da (ii) “podnese molbu za prevremeno puštanje u skladu s važećim Uputstvom na slobodu u dogledno vreme, kada bude prikupljena sva dokumentacija u prilog molbi”.¹⁶ Martić je naglasio da Odgovor ne predstavlja molbu za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prevremeno puštanje na slobodu.¹⁷

15. Dana 22. jula 2025, pozvala sam vlasti Srbije da, između ostalog, dostave sve stavove koje eventualno žele da iznesu u vezi s Molbom i Martićevim izjašnjenjem da bi, ako bude prevremeno pušten na slobodu, živio u [REDIGOVANO], u Srbiji i da ukažu na to da li su spremne da nadziru poštovanje svih uslova koje bi Mehanizam odredio u slučaju prevremenog puštanja na slobodu u ovom predmetu i da pruže garancije u tom smislu.¹⁸

16. Dana 5. avgusta 2025, primila sam dopis ministra pravde Srbije s [REDIGOVANO].¹⁹

¹² Interni memorandum predsednice upućen tužiocu Mehanizma (dalje u tekstu: tužilac), 23. maj 2025. (poverljivo), par. 2.

¹³ Nalog za dostavljanje podnesaka, 12. jun 2025, str. 1.

¹⁴ Interni memorandum tužioca upućen predsednici, 19. jun 2025. (poverljivo) (dalje u tekstu: Memorandum Tužilaštva).

¹⁵ E-mail poruka estonskog Ministarstva pravde i digitalnih poslova upućena Kabinetu predsednice, 20. jun 2025. (poverljivo), kojom se prosleđuje, između ostalog: (i) dopis Odeljenja za izvršenje zatvorskih kazni Uprave za zatvore Ministarstva pravde i digitalnih poslova Estonije, 19. jun 2025 (dalje u tekstu: Dopis Odeljenja za izvršenje kazni) i (ii) izveštaj Medicinskog centra zatvora, 16. jun 2025. (dalje u tekstu: Medicinski izveštaj).

¹⁶ Odgovor na Nalog za dostavljanje podnesaka od 12. juna 2025, 25. jun 2025. (poverljivo) (dalje u tekstu: Odgovor), par. 2-4.

¹⁷ Odgovor, par. 4.

¹⁸ Poziv Republici Srbiji u vezi s Molbom za prevremeno puštanje na slobodu Milana Martića, 22. jul 2025. (poverljivo i ex parte) (dalje u tekstu: Poziv), str. 1-2.

¹⁹ Note verbale Ambasade Srbije u Holandiji, 5. avgust 2025, kojom se prosleđuje dopis ministra pravde Srbije, bez datuma (dalje u tekstu: Dopis ministra pravde Srbije). Note verbale i Dopis ministra pravde Srbije zavedeni su u spis na poverljivoj i ex parte osnovi 5. avgusta 2025.

17. Dana 29. avgusta 2025, sekretar mi je dostavio strogo poverljivi memorandum WISP, kojim se prosleđuju informacije u vezi sa žrtvama zločina za koje je Martić osuđen i koje su svedočile u njegovom predmetu.²⁰

18. Dana 5. septembra 2025, sekretar mi je dostavio odgovore dvaju udruženja žrtava (dalje u tekstu: Udruženja žrtava).²¹

19. Dana 11. septembra 2025, nakon što je preveden materijal primljen od Estonije, od sekretara sam zatražila, u skladu s paragrafom 12 Uputstva, da Martiću dostavi prikupljeni materijal u vezi s Molbom na jeziku koji on razume.²²

20. Dana 17. oktobra 2025, sekretar me je obavestio da Martić, nakon povlačenja priznatog *pro bono* zastupnika koji je Martića zastupao u vezi sa svim postupcima nakon izricanja presude, trenutno nema zastupnika kojeg priznaje Mehanizam.²³ Od Martića nisam primila nijedan drugi podnesak u vezi s obaveštenjem Estonije o tome da Martić, u skladu s estonskim zakonima, ispunjava uslove za prevremeno puštanje na slobodu.

21. Budući da nijedan sudija koji je Martiću izrekao kaznu nije sudija Mehanizma, konsultovala sam se sa sudijom Josephom Masancheom i sudijom Vagnom Joensenom, u skladu s pravilom 150 Pravilnika o postupku i dokazima Mehanizma (dalje u tekstu: Pravilnik) i paragrafom 16 Uputstva.

III. MERODAVNO PRAVO

22. U skladu s članom 25(2) Statuta Mehanizma (dalje u tekstu: Statut), Mehanizam nadgleda izvršenje kazni koje su izrekli Međunarodni krivični sud za Ruandu (dalje u tekstu: MKSR), MKSJ ili Mehanizam, uključujući i sprovođenje sporazuma o izvršenju kazne koje su Ujedinjene nacije sklopile s državama članicama.

23. Na osnovu člana 26 Statuta, pomilovanje ili ublažavanje kazne moguće je samo ako predsednik tako odluči, na temelju interesa pravde i opštih pravnih načela. Iako ni član 26 Statuta, kao ni odgovarajuće odredbe statuta MKSR i MKSJ, konkretno ne pominju zahteve za prevremeno

²⁰ Interni memorandum sekretara upućen predsednici, 29. avgust 2025. (strogo poverljivo), kojim se prosleđuje Interni memorandum šefa WISP upućen sekretaru, 28. avgust 2025. (strogo poverljivo) (dalje u tekstu: Memorandum WISP).

²¹ Interni memorandum sekretara upućen predsednici, 5. septembar 2025. (poverljivo), par. 5, kojim se prosleđuju sledeći dokumenti: (i) dopis predsednika Zajednice udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz Domovinskog rata Hrvatske od 30. jula 2025. (dalje u tekstu: Dopis Zajednice udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz domovinskog rata Hrvatske); i (ii) dopis predsednice Udruge hrvatskih civilnih stradalnika Domovinskog rata Zadarske županije od 6. avgusta 2025. (dalje u tekstu: Dopis Udruge hrvatskih civilnih stradalnika Domovinskog rata Zadarske županije).

²² Interni memorandum predsednice upućen sekretaru, 11. septembar 2025. (poverljivo), par. 1. Materijal je poslan Martiću 26. septembra 2025.

²³ Obaveštenje sekretara o povlačenju *pro bono* zastupnika, 17. oktobar 2025, par. 1-3. V. takođe Odgovor, par. 5.

puštanje na slobodu osuđenih lica, Pravilnik odražava ovlašćenje predsednika da rešava po takvim zahtevima, što je takođe u skladu s dugotrajnom praksom MKSR, MKSJ i Mehanizma.

24. Pravilo 149 Pravilnika predviđa da će, ako osuđeno lice ima pravo na pomilovanje, ublažavanje kazne ili prevremeno puštanje na slobodu prema zakonima države u kojoj izdržava kaznu, ta država, u skladu s članom 26 Statuta, o tom pravu obavestiti Mehanizam.

25. Pravilo 150 Pravilnika određuje da predsednik, po prijemu tog obaveštenja ili direktne molbe osuđenog lica, odlučuje da li je primereno osuđenog pomilovati, ublažiti mu kaznu ili ga prevremeno pustiti na slobodu, posle savetovanja sa: (i) sudijama veća koje je izreklo kaznu i koje su još uvek sudije Mehanizma; ili (ii) s najmanje dvoje drugih sudija ako nijedan od sudija koje su izrekle kaznu nije sudija Mehanizma.

26. Opšti standardi za odobravanje prevremenog puštanja na slobodu navedeni su u pravilu 151 Pravilnika, koje kaže da predsednik, prilikom donošenja odluke u vezi s pomilovanjem, ublažavanjem kazne ili prevremenim puštanjem na slobodu, uzima u obzir, između ostalog, težinu krivičnog dela ili krivičnih dela za koje je zatvorenik osuđen, postupak prema zatvorenicima u sličnoj situaciji, u kolikoj meri je zatvorenik pokazao da se rehabilitovao, kao i eventualnu značajnu saradnju zatvorenika s tužiocem.

27. Paragraf 10 Uputstva ukazuje na to da predsednik može, direktno ili posredstvom Sekretarijata, prikupiti informacije koje smatra relevantnim za donošenje odluke o tome da li je pomilovanje, ublažavanje kazne ili prevremeno puštanje na slobodu primereno. Paragraf 12 Uputstva predviđa da, nakon što su primljene sve tražene informacije, predsednik prosleđuje, direktno ili posredstvom Sekretarijata, relevantne informacije osuđenom licu na jeziku koje ono razume. Paragraf 13 Uputstva kaže da osuđeno lice ima na raspolaganju 14 dana da pregleda informacije, nakon čega može dostaviti eventualni pismeni podnesak kao odgovor.

28. U paragrafu 19 Uputstva konkretno se navodi da predsednik utvrđuje da li treba odobriti prevremeno puštanje na slobodu na osnovu interesa pravde i opštih pravnih načela, uzimajući u obzir kriterijume predviđene u pravilu 151 Pravilnika, kao i sve druge informacije i stavove sudija konsultovanih u skladu s pravilom 150 Pravilnika. U paragrafu 20 Uputstva se pominje da prevremeno puštanje na slobodu može biti odobreno pod određenim uslovima.

29. Sporazum o izvršenju kazne između Estonije i Ujedinjenih nacija,²⁴ koji se *mutatis mutandis* primenjuje na Mehanizam,²⁵ predviđa u članu 3(3) da se uslovi boravka u zatvoru regulišu zakonima Estonije i da podležu nadzoru mehanizma. Prama članu 8 Sporazuma o izvršenju kazne, ukoliko osuđeno lice ispunjava uslove za prevremeno puštanje na slobodu u skladu s estonskim zakonom, predsednik Mehanizma će izneti svoje stavove o tome da li je prevremeno puštanje na slobodu primereno, a Estonija će uzeti u obzir te stavove i uputiti odgovor predsedniku pre donošenja odluke u vezi s tim pitanjem.

IV. ANALIZA

A. Ispunjenost uslova

30. Ranijim odlukama utvrđeno je da sva osuđena lica koja izdržavaju kaznu pod nadzorom Mehanizma ispunjavaju uslove da im se razmotri molba za prevremeno puštanje na slobodu nakon što izdrže dve trećine kazne bez obzira na to: (i) da li im je kaznu izrekao MKSR, MKSJ ili Mehanizam; (ii) gde se kazna izdržava; i (iii) da li je pitanje izneto predsedniku obaveštenjem relevantne države izvršenja kazne ili direktnom molbom osuđenog lica.²⁶ Dalje, izdržavanje dve trećine kazne opisano je u jurisprudenciji Mehanizma kao “u suštini, kriterij prihvatljivosti”.²⁷

31. Martić je izdržao dve trećine kazne 8. septembra 2025,²⁸ te je stoga ispunio uslove da mu se razmotri prevremeno puštanje na slobodu.

B. Opšti standardi za odobravanje prevremenog puštanja na slobodu

32. Prema jurisprudenciji Mehanizma, osuđeno lice koje je izdržalo dve trećine kazne samo ispunjava uslove za razmatranje molbe za prevremeno puštanje na slobodu, ali nema i pravo na takvo puštanje.²⁹ U tom kontekstu stoga je neophodno da prilikom odlučivanja o tome da li je

²⁴ Sporazum između Vlade Republike Estonije i Ujedinjenih nacija o sprovođenju kazni Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, 11. februar 2008. (dalje u tekstu: Sporazum o izvršenju kazne).

²⁵ V. Rezolucija saveta bezbednosti 1966 (2010), 22. decembar 2010, par. 4.

²⁶ *Tužilac protiv Alfreda Museme*, predmet br. MICT-12-15-ES.1, Odluka po molbi za prevremeno puštanje na slobodu Alfreda Museme, 12. januar 2026. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Musema*), par. 26; *Tužilac protiv Gorana Jelisića*, predmet br. MICT-14-63-ES, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Gorana Jelisića, 13. avgust 2025. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Jelisić*), par. 30; *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. MICT-13-46-ES.1, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Radislava Krstića, 10. septembar 2019. (javno redigovano), par. 16, 18.

²⁷ Odluka u predmetu *Musema*, par. 26; Odluka u predmetu *Jelisić*, par. 30; *Tužilac protiv Paula Bisengimane*, predmet br. MICT-12-07, Odluka predsednika u vezi s prevremenim puštanjem na slobodu Paula Bisengimane i po zahtevu za dostavljanje javne redigovane Molbe, 11. decembar 2012. (javno redigovano) (dalje u tekstu: odluka u predmetu *Bisengimana*), par. 19.

²⁸ V. takođe Odluka od 7. avgusta 2020, str. 4.

²⁹ Odluka u predmetu *Musema*, par. 28; *Tužilac protiv Brune Stojića*, predmet br. MICT-17-112-ES.3, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Brune Stojića, 3. novembar 2025. (javno redigovano) (dalje u tekstu. Odluka u

prevremeno puštanje na slobodu primereno, analiziram i razmotrim trenutne okolnosti u vezi s osuđenim licem, uzimajući u obzir spisak nekih ali ne i svih faktora navedenih u pravilu 151 Pravilnika.³⁰ U tom smislu, vreme koje je proteklo ne može samo po sebi predstavljati dovoljan razlog za prevremeno puštanje na slobodu.³¹

1. Težina krivičnih dela

33. Po mom mišljenju, prevremeno puštanje na slobodu lica koje su MKSR, MKSJ ili Mehanizam osudili za genocid, zločine protiv čovečnosti ili ratne zločine trebalo bi odobravati samo izuzetno.³²

34. U vezi s težinom krivičnih dela, prethodim odlukama utvrđeno je: (i) da bi, kao opšte pravilo, kaznu trebalo izdržati u celini s obzirom na težinu krivičnih dela u nadležnosti MKSR, MKSJ i Mehanizma, osim ukoliko se može pokazati da bi osuđenom licu trebalo odobriti prevremeno puštanje na slobodu; (ii) mada težina krivičnih dela nije jedini faktor prilikom ocenjivanja molbe za prevremeno puštanje na slobodu na osnovu pravila 151 Pravilnika, ona je ipak faktor od suštinske važnosti; (iii) što je kažnjivo ponašanje o kojem je reč bilo teže, to je više potrebno da pokazivanje rehabilitacije bude što uverljivije; i (iv) iako se težina zločina sama za sebe ne može smatrati faktorom koji osuđeno lice lišava mogućnosti da iznese svoju argumentaciju, može se reći da ona određuje prag koji argumenti u prilog prevremenom puštanju na slobodu moraju da dosegnu.³³

35. Kako je navedeno gore u tekstu, Martić je proglašen krivim na osnovu člana 7(1) Statuta MKSJ za ubistvo, mučenje, okrutno postupanje, bezobzirno razaranje sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom, uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namenjenim obrazovanju ili religiji, pljačku javne ili privatne imovine i napade na civile kao kršenja zakona i običaja ratovanja, te za progon, ubistvo, zatvaranje, mučenje, nehumana dela, deportaciju i prisilno

predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025), par. 23; *Tužilac protiv Stanislava Galića*, predmet br. MICT-14-83-ES, Odluka o prijevremenom puštanju na slobodu Stanislava Galića, 26. jun 2019. (javno redigovano), par. 24.

³⁰ Odluka u predmetu *Musema*, par. 28; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 23; *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. MICT-13-46-ES.1, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Radislava Krstića, 15. novembar 2022. (javno redigovano) (dalje u tekstu. Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022), par. 32.

³¹ Odluka u predmetu *Musema*, par. 28; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 23; *Tužilac protiv Brune Stojića*, predmet br. MICT-17-112-ES.3, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Brune Stojića, 17. januar 2024. (javno redigovano), par. 100.

³² Odluka u predmetu *Musema*, par. 29; Odluka u predmetu *Jelisić*, par. 33; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022, par. 33.

³³ Odluka u predmetu *Musema*, par. 30; Odluka u predmetu *Jelisić*, par. 34; *Tužilac protiv Radivoja Miletića*, predmet br. MICT-15-85-ES.5, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Radivoja Miletića, 5. maj 2021. (javno redigovano), par. 39.

premeštanje kao zločine protiv čovečnosti.³⁴ Pretresno veće je utvrdilo, a Žalbeno veće potvrdilo, da je Martić učestvovao u, i značajno doprineo, udruženom zločinačkom poduhvatu stvaranja etnički čiste srpske teritorije putem raseljavanja Hrvata i drugog nesrpskog stanovništva iz samoproglašene Srpske Autonomne Oblasti Krajine (dalje u tekstu: SAO Krajina) i samoproglašene Republike Srpske Krajine (dalje u tekstu: RSK).³⁵

36. Prilikom ocenjivanja težine krivičnih dela u svrhu utvrđivanja Martićeve kazne, Pretresno veće je uputilo na razmere i sistematsku prirodu zločina i činjenicu da su počinjeni s diskriminatornom namerom nad starijim osobama ili nad ljudima koji su držani u zatočenju, od kojih su većina bili civili.³⁶ Zaključeno je da je “[p]osebno ranjivi položaj tih žrtava” krivična dela učinio još težim.³⁷

37. Pretresno veće je podsetilo na posledice počinjenih krivičnih dela po žrtve i njihove porodice.³⁸ Veće je primetilo da je “[p]raktično celokupno hrvatsko i drugo nesrpsko stanovništvo [...] proterano, a [da su] mnogima od njih [...] kuće i imovina spaljeni i opljačkani” i naglasilo da su “[u] objektima za zatočenje, nad zatočenim Hrvatima i drugim nesrbima vršena [...] užasna dela nehumanog postupanja, uključujući mučenje”.³⁹ Nakon što je podsetilo na svedočenje žrtava o “patnjama koje su pretrpele i koje i dalje trpe zbog posledica tih zločina” i na “strašne povrede i teške patnje koje su nanese civilima zbog selektivnih napada na Zagreb koje je naredio [...] Martić”, Pretresno veće je zaključilo da “[u]činak i dugotrajne posledice tih zločina [...] čine ih posebno teškim”.⁴⁰

38. Pretresno veće je uputilo na svoje zaključke da je Martić tokom relevantnog perioda bio jedna od najvažnijih i najuticajnijih političkih ličnosti u vladama SAO Krajine i RSK kao na otežavajuću okolnost.⁴¹ Zaključeno je da je Martić, kao ministar unutrašnjih poslova SAO Krajine i RSK, imao apsolutnu vlast nad snagama Ministarstva unutrašnjih poslova (dalje u tekstu: MUP), a da je kao predsednik RSK obavljao najvišu političku funkciju i imao kontrolu nad oružanim snagama RSK.⁴² Pretresno veće je zaključilo da je Martić zloupotrebio svoje funkcije i da je, trajnim i sistematskim nastojanjima da stvori srpsku nacionalnu teritoriju, pospešivao atmosferu nepoverenja i straha između Srba i nesrba, posebno Hrvata, umesto da, kao što je svojim položajem

³⁴ V. gore, par. 3-4.

³⁵ Prvostepena presuda, par. 129, 149, 442-445; Drugostepena presuda, par. 3.

³⁶ Prvostepena presuda, par. 488-490.

³⁷ Prvostepena presuda, par. 490.

³⁸ Prvostepena presuda, par. 491.

³⁹ Prvostepena presuda, par. 491.

⁴⁰ Prvostepena presuda, par. 491.

⁴¹ Prvostepena presuda, par. 498. V. Prvostepena presuda, par. 449.

⁴² Prvostepena presuda, par. 498. V. Prvostepena presuda, par. 449.

bio obavezan, spreči počinjenje zločina i obezbedi da se poštuju ljudska prava svih stanovnika na teritorijama pod njegovom nadležnošću.⁴³ Zaključeno je da je “rasprostranjeno kažnjivo ponašanje koje se odvijalo na celokupnoj teritoriji SAO Krajine i RSK tokom perioda koji je trajao preko četiri godine” takođe predstavljalo otežavajuću okolnost.⁴⁴

39. Ilustrativni su zaključci Pretresnog veća o zatočeničkom objektu u staroj bolnici u Kninu. U periodu od sredine 1991. do sredine 1992. u tom objektu, koji je ponekad nazivan “Martićev zatvor”, bilo je zatočeno između 120 i 300 osoba, uključujući Hrvate i druge nesrpske civile lišene slobode mimo propisanog zakonskog postupka.⁴⁵ Pretresno veće je konstatovalo da su “premlaćivanje, zlostavljanje i mučenje zatočenika vršili, pored ostalih, pripadnici MUP, koje su svedoci nazivali ‘Martićevom milicijom’”.⁴⁶ Konkretnije, zatočenicima su, između ostalog: (i) svakog dana pretili i dugo ih tukli, i to često po nekoliko stražara odjednom, pri čemu su koristili kundake pušaka, pendreke i drvene motke; (ii) prislanjali im na slepoočnice revolvere s nategnutim okidačem, udarali ih po bubrezima dok ne bi otekli i ne bi im dozvoljavali da koriste toalet; (iii) terali su ih da piju mokraću i da čiste toalete golim rukama; i (iv) gurali im glavu u klozetsku šolju.⁴⁷ Pretresno veće je takođe konstatovalo da ima dokaza o seksualnom zlostavljanju nekih zatočenika, o tome da zatočenicima nisu dozvoljavali da spavaju i da nije bilo dovoljno hrane.⁴⁸

40. Zaključci Pretresnog veća u vezi s granatiranjem Zagreba 2. i 3. maja 1995,⁴⁹ koje je Martić lično naredio, i u kojem je nekoliko ljudi poginulo, a stotine su ih ranjene, jednako su ilustrativni.⁵⁰ Među ranjenima bila je jedna sedamnaestogodišnja devojka koja je bila u školi u Križanićevoj ulici i jedna majka koja je sa svojom četvoromesečnom kćerkom bila u Dečjoj bolnici u Klaićevoj ulici.⁵¹

41. S obzirom na gore navedeno, smatram da su Martićevi zločini veoma teški. Shodno tome, mišljenja sam da taj faktor govori protiv njegovog prevremenog puštanja na slobodu.

2. Postupanje sa zatvorenicima u sličnoj situaciji

42. Prilikom razmatranja postupanja sa zatvorenicima u sličnoj situaciji, u odlukama u vezi s prevremenim puštanjem na slobodu naglašava se da su osobe koje je osudio MKSJ, poput Martića,

⁴³ Prvostepena presuda, par. 498.

⁴⁴ Prvostepena presuda, par. 499.

⁴⁵ Prvostepena presuda, par. 285, 412.

⁴⁶ Prvostepena presuda, par. 285, 412-414.

⁴⁷ Prvostepena presuda, par. 288.

⁴⁸ Prvostepena presuda, par. 288.

⁴⁹ Prvostepena presuda, par. 460.

⁵⁰ Prvostepena presuda, par. 308, 312-313.

⁵¹ Prvostepena presuda, par. 307, 311.

u “sličnoj situaciji” kao i svi drugi zatvorenici pod nadzorom Mehanizma.⁵² Sve osobe koje izdržavaju kaznu pod nadzorom Mehanizma ispunjavaju uslove za razmatranje njihovog prevremenog puštanja na slobodu nakon što su izdržale dve trećine svojih kazni.⁵³

43. Kao što je prethodno navedeno, nakon što je dostigao ovaj prag od dve trećine kazne u septembru 2025,⁵⁴ Martić je zaista ispunio uslove za razmatranje njegovog prevremenog puštanja na slobodu.

3. U kojoj meri je pokazana rehabilitacija

44. Odluku o tome da li treba odobriti molbu za prevremeno puštanje na slobodu predsednik donosi na osnovu interesa pravde i opštih pravnih načela, uzimajući u obzir, između ostalog, kriterijume koji se konkretno navode u pravilu 151 Pravilnika.⁵⁵ Mera u kojoj zatvorenik pokazuje rehabilitaciju samo je jedan od faktora koje treba razmotriti prilikom odlučivanja po takvoj molbi.⁵⁶

45. Pre nego što pristupim ocenjivanju pojedinačnih pokazatelja Martićeve rehabilitacije, napominjem da jurisprudencija Mehanizma razrađuje određene elemente koji se odnose na to da li je osuđena osoba pokazala rehabilitaciju na osnovu pravila 151 Pravilnika, i smatram da je primereno da to ovde izložim.

46. Postoji više pozitivnih pokazatelja rehabilitacije osoba koje su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam koji su priznavani i koji uključuju: (i) prihvatanje odgovornosti za zločine za koje je neka osoba osuđena ili za radnje kojima je omogućeno počinjenje zločina; (ii) znakove kritičkog razmišljanja osuđene osobe o svojim zločinima; (iii) javno ili privatno izražavanje istinskog kajanja ili žaljenja; (iv) radnje preduzete u cilju jačanja pomirenja ili traženja oprost; (v) dokaze o tome da osuđena osoba ima pozitivan stav prema osobama drugog porekla, imajući u vidu diskriminatorni motiv nekih od zločina; (vi) učešće u programima rehabilitacije u zatvoru; (vii) duševno zdravlje osuđene osobe; i (viii) pozitivnu ocenu izgleda osuđene osobe za uspešnu resocijalizaciju.⁵⁷ Ovo je

⁵² Odluka u predmetu *Musema*, par. 36; Odluka u predmetu *Jelisić*, par. 39; Odluka u predmetu *Bisengimana*, par. 16-17.

⁵³ V. gore, par. 30.

⁵⁴ V. gore par. 31.

⁵⁵ V. gore par. 26, 28.

⁵⁶ V. gore par. 26.

⁵⁷ Odluka u predmetu *Musema*, par. 42; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 27; *Tužilac protiv Miroslava Brale*, predmet br. MICT-14-78-ES, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Miroslava Brale, 31. decembar 2019. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019), par. 39 i tamo citirane reference.

spisak nekih, ali ne i svih faktora i od osuđenih osoba se ne očekuje da zadovolje sve ove pokazatelje kako bi pokazale rehabilitaciju.⁵⁸

47. Na osuđenim osobama je da pokažu da je ostvaren dovoljan napredak u rehabilitaciji i da bi odobravanje prevremenog puštanja na slobodu pre nego što je kazna izdržana u celosti predstavljalo razumno vršenje predsednikovog diskrecionog ovlašćenja.⁵⁹ S obzirom na to da zločini protiv čovečnosti i ratni zločini spadaju u najteže zločine poznate ljudskom rodu, nije primereno gledati na rehabilitaciju izvršilaca tih zločina kao na rehabilitaciju izvršilaca takozvanih običnih krivičnih dela kojima je presuđeno na nacionalnom nivou.⁶⁰

48. Što se tiče mere u kojoj je Martić pokazao rehabilitaciju, napominjem da najvažniji dokazni materijal koji mi je predložen čine Molba i Dopis Odeljenja za izvršenje kazni.

(a) Vladanje u zatvoru

49. Dobro vladanje u zatvoru je apsolutni minimum koji se očekuje od osuđene osobe za vreme izdržavanja kazne.⁶¹ Po mom mišljenju, takvo dobro vladanje ne može samo po sebi pokazati rehabilitaciju osobe osuđene za neke od najgusnijih međunarodnih zločina.⁶²

50. Prema informacijama koje sam primila od vlasti Estonije, Martić je “po prirodi mirna osoba”, koja je ljubazna kada izražava svoje mišljenje, i nema problema u komunikaciji sa službenicima ili s drugim zatvorenicima.⁶³ Iako su podnošeni razni izveštaji u vezi s Martićem, među kojima i oni koji se odnose na manje prekršaje, trenutno za njega nema disciplinskih mera koje su na snazi.⁶⁴ Tokom boravka u zatvoru u Estoniji, Martić je imao četiri disciplinske kazne vezane za duvan koje su sada istekle, od kojih poslednja datira iz februara 2016.⁶⁵ Martić prisustvuje bogosluženjima jednom ili dva puta sedmično i posećivao ga je sveštenik Srpske pravoslavne crkve.⁶⁶ Što se tiče aktivnosti u slobodno vreme i njegovih odnosa s drugim zatvorenicima, za Martića se kaže da se dobro slaže s drugima, da se svake sedmice bavi timskim

⁵⁸ Odluka u predmetu *Musema*, par. 42; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 27; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019, par. 39.

⁵⁹ Odluka u predmetu *Musema*, par. 43; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 28; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019, par. 39.

⁶⁰ Odluka u predmetu *Musema*, par. 43; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 28; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019, par. 38.

⁶¹ Odluka u predmetu *Musema*, par. 45; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 30; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022, par. 49.

⁶² Odluka u predmetu *Musema*, par. 45; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 30; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019, par. 38.

⁶³ Dopis Odeljenja za izvršenje kazni, str. 1.

⁶⁴ Dopis Odeljenja za izvršenje kazni, str. 1.

⁶⁵ Dopis Odeljenja za izvršenje kazni, str. 1.

⁶⁶ Dopis Odeljenja za izvršenje kazni, str. 1.

sportovima kao što su *netball* i fudbal, igra šah s ostalima na odeljenju i dovoljno poznaje ruski jezik da može da komunicira s drugim zatvorenicima koji govore ruski.⁶⁷

51. Na osnovu dostupnih informacija, Martićevo vladanje u zatvoru je generalno bilo dobro, bez nekih disciplinskih incidenata u periodu od gotovo deset godina. Međutim, kako se gore navodi, dobro vladanje u zatvoru ne može samo po sebi pokazati rehabilitaciju osobe osuđene za neke od najgнусnijih međunarodnih zločina.⁶⁸ Stoga je potrebno razmatrati druge faktore, na koje ću se sada osvrnuti.

(b) Prihvatanje odgovornosti, znaci kritičkog razmišljanja, i izražavanje iskrenog kajanja i žaljenja

52. U jurisprudenciji Mehanizma prihvaćeno je sledeće: (i) iako prihvatanje odgovornosti osuđenog lica za počinjenje zločina nije pravni uslov za pokazivanje rehabilitacije i nije preduslov za prevremeno puštanje na slobodu, ono je ipak važan faktor u oceni stepena rehabilitacije osuđene osobe; i (ii) delimično prihvatanje odgovornosti za zločine od strane osuđene osobe zasluđuje da mu se pridoda pozitivna težina, ali svaka primetna razlika između uloge koju osuđena osoba sama sebi pripisuje i uloge koju je zapravo imala može takođe navesti na zaključak da nije dovoljno kritički razmišljala o svojim zločinima.⁶⁹

53. Štaviše, po mom mišljenju, izjavu koja je data ili na koju se upućuje u prilog molbi za prevremeno puštanje na slobodu ne treba razmatrati izolovano od njenog šireg konteksta.⁷⁰ Sadržaj svake takve izjave treba da bude potkrepljen pozitivnim postupcima osuđene osobe koji pokazuju da je ta osoba kritički razmislila o svojim zločinima i da se iskreno kaje.⁷¹ Opipljivi dokazi rehabilitacije svakako su suštinski aspekt koji pomaže da se iskreni izrazi kajanja ili žaljenja razlikuju od onih koji su više oportunistički.⁷²

54. Estonske vlasti izveštavaju kako Martić “sebe smatra političkom zatvorenikom” i “generalno govoreći, ne želi da razgovara o svojim zločinima, verujući da je kazna koja mu je

⁶⁷ Dopis Odeljenja za izvršenje kazni, str. 1-2.

⁶⁸ V. gore, par. **Error! Reference source not found.**

⁶⁹ Odluka u predmetu *Musema*, par. 50; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 35; *Tužilac protiv Vlastimira Đorđevića*, predmet br. MICT-14-76-ES, Odluka po molbama za prevremeno puštanje na slobodu Vlastimira Đorđevića, 30. novembar 2021. (javno redigovano), par. 70.

⁷⁰ Odluka u predmetu *Musema*, par. 51; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 36; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022, par. 61.

⁷¹ Odluka u predmetu *Musema*, par. 51; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 36; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022, par. 61.

⁷² Odluka u predmetu *Musema*, par. 51; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 36; *Tužilac protiv Miroslava Brale*, predmet br. MICT-14-78-ES, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Miroslava Brale, 28. decembar 2023. (javno redigovano), par. 62.

izrečena politički motivisana”.⁷³ Estonske vlasti takođe ukazuju na to da, iako je Martiću pružena prilika da razgovara s psihijatrom ili psihologom, on to nije tražio.⁷⁴

55. U jednom članku u medijima iz 2019. godine, Martić je, između ostalog, i dalje opravdavao napad na Zagreb, rekavši za sebe da je “prva žrtva pojave neofašizma u svetu”, i nastavio da opisuje hrvatske oružane snage uvredljivim rečima.⁷⁵

56. U skladu s Uputstvom, kopije materijala prikupljenog u kontekstu Molbe, uključujući gore navedeni članak, dostavljene su Martiću i pružena mu je prilika da ih komentariše.⁷⁶ Martić nije dostavio nikakve komentare.

57. U informacijama koje su mi predočene, nema ničega što bi ukazivalo na to da je Martić prihvatio odgovornost za svoje zločine, pokazao znakove kritičkog razmišljanja ili izrazio iskreno kajanje ili žaljenje.

(c) Izgledi za uspešnu reintegraciju u društvo

58. Estonske vlasti izveštavaju da Martić redovno komunicira s porodicom putem telefona i da je tokom boravka u zatvoru u Estoniji imao 16 dugih poseta od strane članova svoje porodice, od kojih je poslednja bila u proleće 2024.⁷⁷ Martić je isto tako održavao kulturne veze sa Srbijom. Prima srpske novine putem pošiljki iz inostranstva i ima sopstveni televizor u svojoj ćeliji, putem kojeg može da gleda jedan srpski TV kanal.⁷⁸ Pored toga, Martić ima pristup zatvorskoj biblioteci koja ima oko 200 knjiga na srpskom jeziku.⁷⁹

59. Mišljenja sam da bi Martićevoj tranziciji iz zatvorskog života na život van zatvora bila od koristi činjenica da je održavao jake veze s porodicom i vezu sa svojom kulturom.

(d) Ukupna ocena

60. Martić je pokazao dobro vladanje u zatvoru i postoje određeni znaci da bi se mogao uspešno reintegrirati u društvo. Međutim, imam pred sobom malo drugih informacija koje bi ukazale na to da je postigao dovoljnu meru rehabilitacije da opravda njegovo prevremeno puštanje na slobodu. Podstičem ga da preduzme korake ka rehabilitaciji, što uključuje kritičko razmišljanje o svojim zločinima ili izražavanje istinskog kajanja ili žaljenja.

⁷³ Dopis Odeljenja za izvršenje kazni, str. 1.

⁷⁴ Dopis Odeljenja za izvršenje kazni, str. 1.

⁷⁵ Memorandum Tužilaštva, Dodatak A (izveštaj medija od 8. septembra 2019), str. 1-7.

⁷⁶ V. gore par. 19.

⁷⁷ Dopis Odeljenja za izvršenje kazni, str. 2.

⁷⁸ Dopis Odeljenja za izvršenje kazni, str. 2.

⁷⁹ Dopis Odeljenja za izvršenje kazni, str. 2.

4. Značajna saradnja s Tužilaštvom

61. Tužilaštvo tvrdi da, s obzirom na to da Martić nije značajno sarađivao s tužiocem MKSJ tokom prvostepenog ni tokom žalbenog postupka, niti je sarađivao s Tužilaštvom tokom izdržavanja kazne, ovom faktoru ne treba pridati nikakvu težinu.⁸⁰ Tužilaštvo isto tako tvrdi da ne treba pridati nikakvu težinu Martićevoj predaji, za koju je Pretresno veće zaključilo, a Žalbena veće potvrdilo, da nije bila u potpunosti dobrovoljna te joj je pridata minimalna težina kao olakšavajućoj okolnosti.⁸¹

62. S obzirom da nemam informacije koje bi ukazale na to da je Martić, osim svoje predaje, za koju je zaključeno da nije bila u potpunosti dobrovoljna, sarađivao s Tužilaštvom, smatram da nije primereno pridati bilo kakvu težinu ovom faktoru prilikom mog ocenjivanja Molbe.

C. Ostali faktori

1. Komentari i informacije Tužilaštva

63. Odlukama o prevremenom puštanju na slobodu utvrđeno je da predsednik može da prima i razmatra opšte komentare i informacije Tužilaštva u vezi s molbama za prevremeno puštanje na slobodu.⁸² Tom prilikom, predsednik će postupiti s oprezom kako bi se izbegao eventualni neprimereni disaritet na štetu osuđene osobe, i pažljivo ocenjivati, od slučaja do slučaja, koji su podnesci od stvarne relevantnosti u datom predmetu, imajući u vidu prava osuđene osobe.⁸³

64. Tužilaštvo tvrdi da Martićevo prevremeno puštanje na slobodu nije opravdano i poziva se na veliku težinu njegovih zločina,⁸⁴ nepostojanje dokaza o rehabilitaciji,⁸⁵ i nedostatak značajne saradnje s Tužilaštvom.⁸⁶ Tužilaštvo dalje tvrdi da treba da konsultujem pogođene strane tako da one mogu izneti konkretne zabrinutosti u vezi s prevremenim puštanjem Martića na slobodu,⁸⁷ i da u svom razmatranju treba da uzmem u obzir bezbednost žrtava i svedoka i mogući uticaj

⁸⁰ Memorandum Tužilaštva, par. 2, 16.

⁸¹ Memorandum Tužilaštva, par. 17, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, par. 510; Drugostepena presuda, par. 341.

⁸² Odluka u predmetu *Musema*, par. 66; Odluka u predmetu *Jelisić*, par. 69; Odluka u predmetu *Bralo* od 31. decembra 2019, par. 69.

⁸³ Odluka u predmetu *Musema*, par. 66; Odluka u predmetu *Jelisić*, par. 69; *Tužilaštvo protiv Radoslava Brđanina*, predmet br. MICT-13-48-ES, Odluka po molbi Radoslava Brđanina za prijevremeno puštanje na slobodu, 28. februar 2020. (javno redigovano), par. 83.

⁸⁴ Memorandum Tužilaštva, par. 4-12, 27.

⁸⁵ Memorandum Tužilaštva, par. 13-15, 27.

⁸⁶ Memorandum Tužilaštva, par. 16-17, 27.

⁸⁷ Memorandum Tužilaštva, par. 19, 27.

prevremenog puštanja Martića na slobodu na zajednicu u koju će biti pušten.⁸⁸ Na kraju, ukoliko ipak odlučim da odobrim Molbu, Tužilaštvo traži da odredim primerene uslove za Martića.⁸⁹

65. Posvetila sam dužnu pažnju komentarima i informacijama Tužilaštva u vezi s Molbom.

2. Stavovi Srbije

66. Ministar pravde Srbije dostavio je mišljenje Srbije da [REDIGOVANO].⁹⁰ Ministar pravde je takođe naveo da [REDIGOVANO].⁹¹

67. Primila sam na znanje da se Srbija [REDIGOVANO].

3. Uticaj na žrtve i svedoke

68. WISP napominje da prevremeno puštanje na slobodu osuđene osobe može da utiče na žrtve i svedoke na razne načine.⁹² Saznanje da je osuđena osoba puštena na slobodu iz sredstava javnog informisanja ili putem drugih kanala, ili putem neočekivanog susreta na javnom mestu moglo bi povećati percepciju rizika kod žrtava i svedoka, delovati na njihovu psihosocijalnu dobrobit ili ih ponovo traumatizirati.⁹³ Žrtve i/ili svedoci mogu potencijalno biti izloženi pretnji od fizičkog zlostavljanja ili zastrašivanja od strane osuđene osobe ili onih koji je podržavaju u znak odmazde zbog njihovog učestvovanja u postupku i doprinosu osuđujućoj presudi od strane MKSJ-a.⁹⁴

69. WISP tvrdi da ga Martićeve težnje za publicitetom tokom izdržavanja kazne zatvora⁹⁵ navode da veruje da je potencijalno zainteresovan da se uključi u daljnje javne diskusije u vezi s događajima oko rata u bivšoj Jugoslaviji, što bi moglo imati negativan uticaj na žrtve i svedoke.⁹⁶ Nadalje, WISP je mišljenja da su javnost i sredstva informisanja i dalje zainteresovana za Martića, što pokazuju članci u vezi s Martićevom osudom u odsustvu pred Županijskim sudom u Zagrebu za raketne napade na hrvatske gradove 1995.⁹⁷

70. Od 74 svedoka koji su još na životu relevantnih za Martićev predmet koje je WISP razmotrio,⁹⁸ deset ih živi u [REDIGOVANO], gde Martić namerava da živi ukoliko bude

⁸⁸ Memorandum Tužilaštva, par. 20-21.

⁸⁹ Memorandum Tužilaštva, par. 22-27.

⁹⁰ Dopis ministra pravde Srbije, paginacija Sekretarijata (dalje u tekstu: PS) 665.

⁹¹ Dopis ministra pravde Srbije, PS 665.

⁹² Memorandum WISP-a, par. 17.

⁹³ Memorandum WISP-a, par. 17.

⁹⁴ Memorandum WISP-a, par. 17.

⁹⁵ Memorandum WISP-a, par. 19.

⁹⁶ Memorandum WISP-a, par. 20.

⁹⁷ Memorandum WISP-a, par. 20.

⁹⁸ Memorandum WISP-a, par. 5-6.

prevremeno pušten na slobodu, deset ih živi u drugim mestima u Srbiji, a 30 ih živi u Zagrebu, u Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu: Hrvatska) ili na područjima bivših samoproglašanih SAO Krajine i RSK, gde su počinjeni Martićevi zločini.⁹⁹ WISP ili nema informacije o ostalima ili oni žive negde drugde u Hrvatskoj, u Bosni i Hercegovini, Sloveniji ili izvan regiona bivše Jugoslavije.¹⁰⁰ Ukupno 17 svedoka se smatra osetljivim zbog, između ostalog, starosti ili zdravstvene slabosti i/ili psiholoških trauma doživljenih tokom rata, dok je sedam svedoka izrazilo zabrinutost po pitanjima bezbednosti, od kojih su neke slučajeve rešili WISP ili lokalne vlasti.¹⁰¹

71. Nadalje, Zajednica udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz Domovinskog rata Hrvatske prenela je svoje mišljenje da je “apsolutno neprihvatljivo i neprimjereno” uopšte razmatrati Martićevo prevremeno puštanje na slobodu.¹⁰² U tom pogledu, ističu da je utvrđeno da je većina Martićevih krivičnih dela počinjena protiv starijih osoba, osoba koje su držane u zatočeništvu i protiv civila i tvrde da su “mnogima [...] životi zauvijek promijenjeni, ljudi su zadobili teške ozljede, fizičke i psihičke traume”.¹⁰³ U vezi s granatiranjem Zagreba 3. maja 1995,¹⁰⁴ ističu da je situacija u Klaićevoj ulici, u dečijoj bolnici bila “posebno potresna” jer je “pretrpjela oštećenja dok su se ondje liječili najmlađi pacijenti”.¹⁰⁵

72. Udruga hrvatskih civilnih stradalnika Domovinskog rata Zadarske županije temelji svoje protivljenje Martićevom prevremenom puštanju na slobodu na nekoliko ključnih razloga, uključujući težinu i razmere njegovih zločina, izostanak kajanja i prihvatanja odgovornosti, nepravdi prema žrtvama i preživelim i uticaja na proces pomirenja.¹⁰⁶ Što se tiče poslednjeg, tvrde da bi Martićevo prevremeno puštanje na slobodu “moglo [...] negativno utjecati na ionako krhak proces pomirenja u regiji” i upozoravaju da bi to “moglo izazvati osjećaj ogorčenosti i nepovjerenja u pravosudne institucije, kako domaće tako i međunarodne”.¹⁰⁷

73. Imala sam u vidu sve ove informacije prilikom razmatranja Molbe.

⁹⁹ Memorandum WISP-a, par. 7-9.

¹⁰⁰ Memorandum WISP-a, par. 10.

¹⁰¹ Memorandum WISP-a, par. 11-16

¹⁰² Dopis Zajednice udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz Domovinskog rata Hrvatske, str. 2.

¹⁰³ Dopis Zajednice udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz Domovinskog rata Hrvatske, str. 1-2.

¹⁰⁴ V. Prvostepena presuda, par. 309-313.

¹⁰⁵ Dopis Zajednice udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz Domovinskog rata Hrvatske, str. 2.

¹⁰⁶ Dopis Udruge hrvatskih civilnih stradalnika Domovinskog rata Zadarske županije, str. 1-2.

¹⁰⁷ Dopis Udruge hrvatskih civilnih stradalnika Domovinskog rata Zadarske županije, str. 2.

4. Zdravstveno stanje osuđene osobe

74. U ranijim odlukama zdravstveno stanje osuđene osobe uzimano je u obzir u kontekstu molbe za prevremeno puštanje na slobodu.¹⁰⁸ Konkretno, primećujem da zdravstveno stanje osuđene osobe mora biti uzeto u obzir kada je zbog ozbiljnosti zdravstvenog stanja daljnji boravak osuđene osobe u zatvoru neprimeren.¹⁰⁹

75. Estonske vlasti tvrde da su Martiću dijagnostikovani [REDIGOVANO].¹¹⁰ Martić je 2024. [REDIGOVANO], a 2018-2019. [REDIGOVANO], a onda opet 2022.¹¹¹ Martić takođe [REDIGOVANO]. Prema Medicinskom izveštaju, Martićevi simptomi se drže pod kontrolom lekovima i pod redovnim je nadzorom medicinskih stručnjaka.¹¹²

76. U svetlu informacija koje su mi predočene, ne nalazim nikakve indikacije da bi Martićevo zdravstveno stanje moglo biti prepreka za nastavak izdržavanja njegove zatvorske kazne. Ipak sam uzela u obzir informacije u vezi s Martićevim zdravstvenim stanjem prilikom donošenja svoje odluke u vezi s Molbom kao deo mog celokupnog ocenjivanja raznih faktora.

Konsultacije

77. Prilikom donošenja odluke u vezi s tim da li da odobrim Molbu, konsultovala sam se s još dvojicom sudija Mehanizma u skladu s pravilom 150 Pravilnika i paragrafom 16 Uputstva.¹¹³ I sudija Masanche i sudija Joensen mišljenja su da Molbu treba odbiti. Sudija Masanche se poziva na Martićeve zločine kao “izuzetno teške i mnogobrojne” i na njegovu istaknutu ulogu u njihovom počinjenju. Sudija Masanche ističe da je Martić sebe stalno smatrao političkim zatvorenikom i da nikad nije pokazao bilo kakvo kajanje za svoje zločine. Sudija Joensen isto tako navodi izuzetnu težinu Martićevih zločina, kao i činjenicu da nije pokazao bilo kakvo prihvatanje odgovornosti ili kritičko razmišljanje, niti je izrazio iskreno kajanje ili žaljenje u vezi s tim zločinima.

78. Zahvalna sam kolegama na izraženim stavovima u vezi s ovim pitanjima i uzela sam ih u obzir prilikom konačnog ocenjivanja Molbe.

¹⁰⁸ Odluka u predmetu *Musema*, par. 72; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 56; Odluka u predmetu *Bisengimana*, par. 32.

¹⁰⁹ Odluka u predmetu *Musema*, par. 72; Odluka u predmetu *Stojić* od 3. novembra 2025, par. 56; *Tužilac protiv Ljubiše Beare*, predmet br. MICT-15-85-ES.3, Javna redigovana verzija Odluke predsjednika u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Ljubiše Beare od 7. februara 2017, 16. jun 2017, par. 47-49.

¹¹⁰ Medicinski izveštaj, str. 1.

¹¹¹ Medicinski izveštaj, str. 1.

¹¹² Medicinski izveštaj, str. 1.

¹¹³ V. gore, par. 21, 25.

V. ZAKLJUČAK

79. Mišljenja sam da Molbu treba odbiti. Iako Martić ispunjava uslove da se razmatra njegovo prevremeno puštanje na slobodu, postoje faktori koji pretežu protiv njegovog prevremenog puštanja na slobodu, uključujući veliku težinu njegovih zločina i to što ne pokazuje dovoljno znakova rehabilitacije. Nadalje, nisu mi predloženi dokazi koji potvrđuju postojanje uverljivih humanitarnih razloga zbog kojih bi bilo opravdano zanemariti ovu negativnu ocenu.

VI. DISPOZITIV

80. Iz gore navedenih razloga, i na osnovu člana 26 Statuta i pravila 150 i 151 Pravilnika, ovim **ODBIJAM** Zahtev.

81. Sekretar se **UPUĆUJE** da dostavi javnu redigovanu verziju ove Odluke vlastima Estonije i Srbije, kao i tužiocu, čim to bude praktično moguće.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavna verzija na engleskom.

Dana 4. februara 2026.
u Hagu
Holandija

/potpis na originalu/
sudija Graciela Gatti Santana
predsednica

[pečat Mehanizma]